

ה:

עין משפט
נר מצוה

כג א ב טו טז ח' א"ח ט"ו
קטו טפ ט"ו
כד ג ט סמן קטפ
טפ ט"ו
כה ד ט"ו ט"ו ט"ו
כז טו ט"ו ט"ו ט"ו
כח טו ט"ו ט"ו ט"ו
כט טו ט"ו ט"ו ט"ו
עין טו ט"ו ט"ו ט"ו
ל טפ ט"ו :

מאימתי פרק ראשון תענית

מסורת הש"ס

(6) ב"מ פה... (5) ב"מ פ"ד
ב"מ פ"ד... (4) ב"מ פה...
(3) ו"ל ע"מ... (2) ב"מ פה...
שמה... (1) ו"ל ו"ה...
ד"ה ש"ן... (1) ו"ל ע"מ...
(1) ו"ל ע"מ...

כלומר על כולן מתקשים רחמים:
הכל מלא מיס: **אס לנצט**. אס
גור הקצ"ה רוב נשמים לרעה או יורדים ככה כשנצט שמכה ככה
ומזרו כשזכה הקצ"ה מורידן על הרים ונצטות מקום שאין שם
איש: **אכל אס להסד**. שזרדין
במת ימלאהו לרצו לרצו ישראל:
אפרסי. לא נעין רחמי אהדי
כלקמן: **נכעי רחמי אכנפא**.
דלתיב שזנעא ומונתא לינטל ממילא:
דכי היב רחמנא **זוכעא לחיי הוא**
דיסי. למיסי ולא למתסי דלתיב מניא
זוכעא כדי להמית בני אדם אלא
כדי שיחיו: **משביע לכל חי רעון**.
זוכע נותן לבני אדם מיס: על
ואס. על חלא משמע. בעורא כתיב:
על רוא דנא. דניאל כתיב: **דלא**
ליסבו כפעניסא. דלא נעו דלתי
כרכה לעולם בשבילן: **ניקבל עילון**.
וימי מענימא דמשום קבלה מהני לן
כמענימא ובי צביל גורסי (עבדין להו):
ומגלן דעבדין הכי. כלומר דמני חי:
עבדין הכי: **אשר נחם לנך להפענטו**
לפני אליהך נשמעו דבריך. אלמלא
משקיבל עליו נשמעו דבריו: **כשני אליהו**.
כימי אחאז שהיה העולם לכרי לגשמים
דכתיב (מלכס ח' ז'): **אס יהיה השמים**
האלה על ומטר כי אס לפי דברי: **סימן**
קללא. כעני אדם לריכס למור
שוק לקנות סעודה שנת (א): **קשי**
יומי דמישרא. שזין בני אדם יכולין
לעשות לרביה: **כיומא דינא**. שני
ותמישי שמתקלצין בני אדם לדון עם
כחריהן כחנות עורא. שיש הויות
וקולות ואחושות כיום הגשמים כיום
הדון. ובערב שנת כל שכן דקשי
מישרא: (ו) **היינו דאמר ר' שילא**:
ומצטלינו. לירידת גשמים שזרדין
בני אדם ואין יכולין לנלא ולבא:
לדק ענייני. שמתעניני בה וזוח
לשון כזור ומתחמני בה כיום
היני: **יראי שמי**. שומרי שנת:
פרוטא שניסי. אפי' מעשה ידים
שאין לריכס לגשמים מתכריין: **כרוך**
השולח ברכה. (א) שפיע. ומזכיר בה
מלכות וזוכרה ככל הנבכות כולן:
הרי זו פסלה שוא. (ב) וזבז און כרכה
נכנסת בה: **כדבר הסמוי מן העין**.
שאינו יודע הסוס: **כאפיקי**.
כאפיקי תלמי: **כננב**. (א) **יבשה**.
והנה מרבו (ו) מתרגמיני נבינו:
אפיקי יס. מואלי (ז) **יס**. אלמלא
אפיקי לשון מיס ואפיקוס כננב נמי
לשון גשמים: **גייסות**. חיליות. כשאתה
מרווח תלמי הארץ כגשם מיד גדודים
וזמן כלקמן: **פוסקי לדקא כריסי**.
לשם ולפניס. ואורחא דמילתא נקט
שאין אדם עשוי לפסוק לדקא בינו לבין
עלמו ואינו נותן: **נשיאס ורות**. כזין
לעולם כאלו גשמים יורדין ואין יורדין
בשזל האיש המתהלל במתא שקר דכס
שהוא עושה לפניס ומחניף את העניים
אף שמים ממניפין את הארץ שמרין
נשיאס ורות וגשם און. אי נמי און
קאי אלשנתם דמכל אלו נעלדין:
לינוקא

נאמרה עזירה באשה שנאמר כי עזר
עזר ה' בעד כל רחם ונאמרה עזירה
בגשמים דכתיב: ועזר את השמים נאמר
לידה באשה ונאמר לידה בגשמים נאמר
לידה באשה דכתיב: ותהר ותלד בן ונאמר
לידה בגשמים דכתיב: והולידה והצמיחה
נאמר פקידה באשה ונאמר פקידה בגשמים
נאמר פקידה באשה דכתיב: וה' פקד את
שרה ונאמר פקידה בגשמים דכתיב: פקדת
הארץ ותשקקה רבת העשרנה פלג אלהים
מלא מים מאי פלג אלהים מלא מים תנא
כמין קובה יש ברקיע שממנה גשמים יוצאין
אמר רבי שמואל בר נחמני מאי דכתיב
'אם לשבת אם לארצו אם להסד ימצאיהו
אם לשבת בהרים ובכרמיות אם להסד
ימצאיהו לארצו בשדות ובכרמים אם לשבת
לאילנות אם לארצו לזרעים אם להסד
ימצאיהו בורות שיחין ומערות בימי רבי
שמואל בר נחמני הוה כפנא ומותנא אמרי
היבי נעביד יניבעי רחמי אתרתי לא אפשר
אלא ליבעי רחמי אמותנא וכפנא ניסבול
אמר להו ר' שמואל בר נחמני יניבעי רחמי
אכפנא דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא
דיהיב דכתיב: פותח את ירך ומשביע לכל
חי רצון ומגלן דלא מצליגן אתרתי דכתיב
'ויצומה ונבקשה מאלהינו על זאת מכלל
דאיכא אחריתי במערבא אמרי משמיה דר'
הני מהכא יורחמין למבעא מן קדם אלה
שמיא על רוא דנא מכלל דאיכא אחריתי
בימי ר' יורא גזור גזרה וגזור דלא למיתב
בתעניתא אמר להו ר' יורא ינקבליה עילון
ולכו במיל הגזירה ליתביה אמרי ליה מנא
לך הא אמר להו דכתיב: ויאמר אלי אל
נתת ראיאל כי מן היום הראשון אשר
נחת את לבך להבין ולהתענות לפני אלהך
נשמעו דבריך אמר רבי יצחק אפילו שנים
כשני אליהו יורדו נשמים בערבי שבתות
אינן אלא סימן קללה היינו דאמר רבה
בר שילא קשה יומא דמיטרא כיומא
דינא אמר אמירא אי לא דצריך לכרייתא

תורה אור השלם

- 1. כי עזר עזר ין בער
כל רחם לביד אביטלך
על דבר שקד אשת
אבריהם: בראשית כ"ח
2. ותהי אף ין בבס
ועצר את השמים ולא
יהיה מטר והארמה לא
תהן את יבולא ואבריהם
מדרה מעל הארץ
הטבה אשר ין נתן לכם:
דברים י"א
3. ותהר ותלד בן
ותאמר אסף אילנה את
חפרתי: בראשית ל' כ'
4. כי כאשר ירד הגשם
והשגל מן השמים ושקה
לא ישבו ין אם היתה
את הארץ והולידה
והצמיחה נתן וזע לרוע
ולחם לאכלו:
ישעיהו נ"ה י'
5. וזי פקד את שרה
כאשר אקור וישע ין
לשרה כאשר דבר:
בראשית כא א'
6. פקדה הארץ
ותשקקה רבת העשרנה
פלג אלהים קולא מים
התון דוגם ין מן התניף:
תהלים ס"ה י'
7. אלא לשבת אם לארצו
אם להסד ימצאיהו:
איוב לו י'
8. פותח את ירך
ומשביע לכל חי רצון:
תהלים קמ"ט ט'
9. ויצומה ונבקשה
מאלהינו על זאת מכלל
דאיכא אחריתי במערבא
לנח עורא ין
10. ורחמין למבעא מן
קדם אלה שמיא על ריה
דנה יר לא יתבון וריאל
ותברושי עם שאר חבתי
קבל: דניאל ב' ב'
11. ויאמר אלי אל
תירא וריאל כי מן היום
הראשון אשר נחת את
לבך להבין ולהתענות
לפני אלהך נשמעו
דבריך ואני באי
דבריך: וריאל י'
12. ויהי לכם יריא
שמי שמש צדקה ומרפא
בכנפיה ויראם וישמעם
כנגלי מרפק:
מלאכי כ'
13. יפתח ין לך את
אוצרי הטוב את השמים
לות מטר ארצך בעתו
ולברך את כל מעשה
ידך והלית גוים רבים
ואתה לא תלוה:
דברים כ"ב י'
14. ירו ין אתך את
הברכה באסמך ובכל
משלח ירך וברך בארץ
אשר ין אלהך נתן לך:
דברים כ"ח כ'
15. שובה ין את שביטו
כאפיקוס כננב:
תהלים קנ"ד
16. וירא אפיקי ין גילו
מסדות חבל נערת ין
נעשמת רוח אפיקי
שמואל ב' ככ ט'
17. תלמיה רוח נתת
דנדיך: ברכים
תמננה צמחה תרביתי
תהלים ס"ה י'
18. נשיאס ורות וגשם
אין איש מתהלל במתת
שקך: משלי כ"ד י'

בעינן רחמי ומבטלינן ליה ואמר רבי יצחק שמש בשבת צדקה לעניים
שנאמר יורחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא ואמר רבי יצחק גדול
יום הגשמים שאפילו פרוטה שוכים מתברכת בו שנאמר לתת מטר
ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ירך ואמר רבי יצחק אין הברכה
מצויה אלא כדבר הסמוי מן העין שנאמר יצו ה' אתך את הברכה
באסמך דבי ר' שמעאל אין הברכה מצויה אלא כדבר שאין העין
שולטת בו שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמך ת"ר ההנכנס לבדו
את גרנו אומר יר"מ ה' אלהינו שתשלח ברכה כמעשה ידינו החחיל
למוד אומר כרוך השולח ברכה בכרי הוה מודד ואח"כ בירך הרי זו
תפלת שוא לפי שאין הברכה מצויה לא כדבר והשקול ולא כדבר
המדוד ולא כדבר המנוי אלא כדבר הסמוי מן העין: קיבוץ גייסות
צדקה (מעשה) פרנס סימן: אמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים כיום
קבוץ גליות שנאמר ישובה ה' את שביטנו כאפיקוס כננב ואין אפיקוס
אלא מטר שנאמר ויראו אפיקי ים ואמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים
שנאמר תלמיה רוח נתת אומר רבי יוחנן אין הגשמים נעצרין אלא בשביל פוסקי צדקה
כריבים ואין נוהגין שנאמר נשיאס ורות וגשם אין איש מתהלל במתת
שקך וא"ר יוחנן מאי דכתיב עשר

ונצומה ונבקשה מאלהינו. ויעתר לנו פירוש מדקאמר על
[ואת] משמע דליכא מילתא אחריתא וכן פירש
בסמוך על דנא: **אלא** כדבר הסמוי מן העין שנאמר יצו
ה' וגו'. מינה דאמרינן פרק כל
הני שקולאי דדרו חביתא דחמרא
נעו לאתפוחי אומניהו תוחי מרזיבא
פקע חביתא ומפרש שם בשביל
הסד שהיה שם עד לאכפיהה מר
בר רב אשי לשד לשלם אמר ליה
שירא למר בר רב אשי ליקבע לי
מר וימנא דלחילי ואשלם קבע ליה
וימנא כי מטא וימניה איבעז ואמר
ליה אמאי לא אחית בזמןך אמר ליה
כל מידי דלייר ותמיס וכילי ומני לית
לך רשות למישקל מיניה אלמלא כדבר
המדוד והמנוי לית ליה רשות למשקל
מיניה וכדבר הסמוי לית ליה רשות
אלמלא און כרכה כדבר הסמוי וי"ל
דלא קשה מידי דיהא דקאמר התם
(ט) היינו מעמא דלית להו אלא כדבר
הפקר ולא דבר דיכיל ומנוי או ליר
ותמיס היינו בשביל דלון כרכה
מלויה כתיב ולית כהו דבר הפקר
והאי דנעליס וינהו אלא כדבר הסמוי
והינו מעמס דהכרכה מלויה
כדבר הסמוי ומה שמתרבה בשביל
הכרכה לית להו רשות למישקל
בסמוי דהינו כמו הפקר שאין לשום
אדם זכות זו אי נמי הכא מיירי
בדבר המנוי והמדוד בלא ליר ותמיס
וכהא לית להו רשותא והתם מיירי
במדוד ומנוי וכילי ולייר ותמיס וכהא
לית להו רשותא: גדול יום
גשמים כיום קיבוץ גליות שנאמר
שובה ה' את שביטנו כאפיקוס כננב
וגו'. ואס תאלמר אמאי לא קאמר
גדול יום הגשמים יותר מקיבוץ
גליות דהא כאפיקוס כננב כתיב ומי
נתלה בני קטן נתלה בגדול שאפיקוס
גדולים מיום קיבוץ גליות דהכי נמי
אמר (ועל דף ז') יערוף כמטר לקחי
מי נתלה בני קטן נתלה בגדול וי"ל
דה"פ אנו מתפללים הכי שונה ה'
את שביטנו כאפיקוס היודין כננב
שגדול יום קיבוץ גליות כננב
א"כ עשה עמנו לטובה אות כקבוץ
גליות כהיות כי זה כמו זה
ואפיקוס כננב תחדש ככל יום
כיום קיבוץ גליות אלא ליר יותר לא:
עשר

הגרות הב"ח

(6) הש"י ד"ה סימן ט'
סעודה שנת הש"ד ולחך ק'
משיד והיינו דאמר ר'
שילא קשי וימי מעשנא
שאין ט' עד כ"ש דקשי
מיעטא משיד ומצטלינו
לירידת גשמים ט"ו (3) ד"ה
הרי זו פסלה שוא דרוב און
כרכה: (3) ד"ה כננב לשון
יובש והנה מרזי: (2) ד"ה
יובש ים מואלי מים אלמלא
ט' גליו: (5) תהי' ד"ה
אלא ין דהא דקאמר התם
הכי היינו טעמא:

מוסף רש"י

אין הברכה מצויה,
שמתברך ורבה מאלו,
ספירין נלפין וי"ב ט"ו,
באסמך. ד"ה לית לן
כדבר הסמוי מן העין (ט"ו).
שאין העין שולטת בו.
שנאמר כאסמך. לון נתיב
(ט"ו).

רבינו חננאל

פקידה שנאמר פקדה את
הארץ והצמיחה. עזירה
שמי ועצר את השמים. ונא
כמין קובה יש ברקיע וממנה
גשמים יורדים. שנאמר שלג
אלהים מלא מים. הוה כפנא
ומותנא. אמרי לא אפשר
ליבעי רחמי אתרתי. אחרתי,
רחמי וצומה ונבקשה
מאלהינו על זאת כמעשה
אמר. והתמי למיבעי מן
קדם אלה על דא ננא.
מכלל דאיכא (ואחר)
אחרתי. אלא מיבעי רחמי
אכפנא ומותנא (לא נכנול),
דכי יוב רחמנא שובעא לחיי
לחיי הוא דיהיב. שנאמר
סוחא את ירך ומשביע לכל
חי רצון. כימי ר' יורא גזור
שמיא. ומעמס מליקוב
תענית. אמר ר' יורא
ניקבליה עילון מהשתא.
ולכו במיל שמיא גוים
בתינא. שנאמר ויאמר
אלי אל תירא דניאל כי מן
היום אשר נתת לבך להבין
להתענות וגו'. גשמים
(בבלי) (עבדין) שבתות
אפילו שנים כשני אליהו
סימן קללה הן. אין הברכה
מצויה לא כדבר המדוד ולא
כדבר המנוי ולא כדבר
השקול אלא כדבר הסמוי
מן העין שנאמר יצו ה' אתך
את הברכה באסמך. א"ר
יצחק אין הגשמים נעצרין
אין אלא בשביל פוסקי צדקה
כריבים ואינם נותנים שנאמר
נשיאס ורות וגשם אין וי'.

רבינו גרשום

אם לשבת. דאחי כריא.
לרבים. שילך על ההרים.
אם להסד. שזרד בנות.
ימצאיהו. ליישוב. צדקה
לעניים. מתחמנין שיהן
ערוסין. בערבי שבתות.
סימן קללה הוא. שאין
יכולין לטרוח לכבוד שבת.